

DROP-OUT: A WASTE OF HUMAN RESOURCES?

Concept-onderzoeksvoorstel PhD Traject

Regien Riedewald

Harry B.G. Ganzeboom

ADEK Universiteit van Suriname / Vrije Universiteit Amsterdam

Laatst herzien: 12 oktober 2012

Abstract:

In Suriname is er sprake van een grote drop-out (schooluitval) problematiek, maar zijn er weinig wetenschappelijke studies naar naar achtergronden en gevolgen van drop-outs. Veel internationale studies over drop-outs worden gekenmerkt door beschrijvingen en analyses van de oorzaken, de achtergronden en de negatieve gevolgen van drop-out. Over ook voorkomende successen van drop-outs en de condities waarin dat voorkomt, zijn er veel minder studies verricht. In het hier voorgestelde onderzoek zal met name worden nagegaan onder welke omstandigheden drop-outs in Suriname toch succesvol kunnen zijn in hun arbeidsloopbaan. Middels secundaire data-analyse van een beschikbaar grootschalig bevolkingssurvey (N=4000) zullen de opleidings- en de beroepsloopbanen van de Surinaamse bevolking geanalyseerd worden. Met multivariate modellen zal worden nagegaan hoe sociaal-economische familie-achtergrond, gender, etniciteit en familiestructuur de schooluitkomst (drop-out of succesvol) en de arbeidsloopbaan beïnvloeden. Voor een nadere analyse van het succes op de arbeidsloopbaan zal een vervolg survey / kwalitatief onderzoek verricht worden. Met de resultaten van dit onderzoek kunnen theorieën over sociale ongelijkheid tussen dropouts en gediplomeerden op de arbeidsloopbaan en de invloed van hun achtergronden genuanceerd en uitgebreid worden en in het bijzonder in hoeverre families in Suriname als vangnet, fuik of trampoline functioneren.

DROP-OUTS: A WASTE OF HUMAN RESOURCES?

Inleiding

Drop-out (voortijdig school verlaten) is in Suriname een veel besproken problematiek. Daar is aanleiding voor: volgens verschillende bronnen (zie hieronder voor meer details) heeft minstens 40% van alle volwassen Surinamers de laatst begonnen opleiding niet afgemaakt, waarbij het in veel gevallen om onderwijs op primair of vroeg-secundair niveau gaat.

Volgens de veel gebruikte *human-capital* theorie ontwikkelen individuen met name in het onderwijs vaardigheden die hen productief maken in arbeid (Becker, 1993). Aan deze productiviteit is het loon gekoppeld. Hoe meer onderwijs een individu heeft genoten, des te hoger de productiviteit en des te groter de kans op een goede baan met een daaraan gekoppeld goed inkomen. Degenen die minder onderwijs hebben genoten, hebben daardoor niet alleen minder kans op een materieel goed bestaan, ook in tal van andere opzichten zijn lager opgeleiden slechter af dan hoger opgeleiden: dit geldt voor gezondheid en levensduur, maatschappelijke participatie, en de kwaliteit van de levenspartner en kinderen, zoals af te leiden uit *hun* opleidingsniveau. Dit wordt door Van der Wolf (2010) als volgt verwoord: “1 jaar langer onderwijs levert over een gehele arbeidsloopbaan 5 tot 15% meer loon op, 1 jaar langer onderwijs van de vader levert 0.36 jaar langer onderwijs op voor het kind. Drop-outs hebben 2.5 keer meer kans op verdenking van een misdrijf en hoger opgeleide moeders brengen gezondere kinderen ter wereld.”

In moderne samenlevingen is de opleidingshiërarchie in veel opzichten de overheersende dimensie geworden van ongelijkheid in kansen en uitkomsten in de verdere levensloop en het is een gangbare veronderstelling (de ‘meritocratiseringsthese’) dat dit in steeds sterkere mate het geval is. Ook in macro-perspectief worden vaak gunstige effecten van het onderwijs verwacht. Er wordt verondersteld dat een hoog geschoolde bevolking zich uitbetaalt in een beter draaiende economie. Volgens Quiggin (1999) zullen bezuinigingen in onderwijsinvesteringen resulteren in een reductie van het nationaal inkomen. Er wordt dus ook op macro-niveau een positief verband gezien tussen genoten onderwijs, het daarbijbehorend inkomen en daaraan gekoppeld het nationaal inkomen. Het belang van

onderwijs is door de Surinaamse overheid erkend door onder andere de Education For All (EFA) declaratie in 1990 te ratificeren (MINOV, 2009).

Gezien tegen deze achtergrond van veronderstelde gunstige effecten van onderwijs op individuele levenskansen en macro-sociale ontwikkelingen, is het begrijpelijk dat binnen en buiten het onderwijs bezorgd wordt gekeken naar het verschijnsel *drop-out* [‘schooluitval’], het voortijdig verlaten van het onderwijs. Het is gebruikelijk te veronderstellen dat drop-out niet alleen ertoe leidt dat de betreffende scholier terugvalt op het daarvòòr behaalde kwalificatieniveau (zo dat al aanwezig is), maar ook dat de drop-out als zodanig een blijvend lidteken in de loopbaan zal gaan vormen. Drop-out zou een signaal zijn voor het ontbreken van informele competenties die op de arbeidsmarkt en daarbuiten hoog gewaardeerd worden, o.m. doorzettingsvermogen, betrokkenheid en ambitie. In het alledaags en beleidsdiscours wordt dan ook al snel een koppeling gelegd tussen drop-out en extreme vormen van maatschappelijke marginalisering / sociale uitsluiting, zoals werkloosheid, thuisloosheid en deviant gedrag. Uit wetenschappelijke studies uit Engeland en de Verenigde Staten is uitvoerig gebleken dat schooluitvallers ook een groter risico lopen op deze vormen van “social exclusion” (Giddens, 2006).

Niet iedereen is echter zo pessimistisch. Connolly, Micklewright & Nickell (1992) refereren naar de studies van Atkinson (1983) en Osterman (1980). Deze geven respectievelijk aan dat door tussenkomst van ouders de kans op stageplaatsen of plaatsen voor on-the-job trainingen in bedrijven vergroot kunnen worden en dat 30% van hun steekproef van drop-out jongeren in de leeftijdsklasse 16-25 jaar toch een baan vonden door tussenkomst van ouders of andere familieleden. Volgens Schoon & Duckworth (2010) bereiken de meeste drop-outs rond hun 30ste levensjaar toch financiële onafhankelijkheid, wat in deze studie een indicatie is voor het ‘goed terecht komen’ (“making it”), terwijl onder financiële onafhankelijkheid wordt verstaan dat zij niet langer afhankelijk zijn van sociale uitkeringen. Schoon & Duckworth (2010) geven verder aan dat 20% van de drop-outs uiteindelijk in het onderwijs kwalificaties op A niveau behalen. Zij benadrukken dat de macro-economische situatie ook van belang is voor het al dan niet vinden van een baan. In de studie van De Graaf de & Van Zenderen (2009) wordt gerefereerd naar de studie van Eimers, waaruit blijkt dat minstens 65% van de totale groep drop-outs uiteindelijk een baan hebben. Verder heeft 71% van de drop-outs met een lager beroeps onderwijs kwalificatie een baan ten opzichte van 81% met de vereiste

basisqualificatie. Het niet beschikken over de basiskwalificatie resulteert dus niet per se in werkloosheid.

Op basis van dit materiaal kan geconcludeerd worden dat drop-out weliswaar een risicofactor is voor ongunstige uitkomsten op de arbeidsmarkt, maar dat deze invloed lang niet deterministisch is. Dat doet niet alleen de vraag opkomen in welke mate drop-out tot ongunstige uitkomsten leidt, maar ook welke de omstandigheden zijn waaronder deze ongunstige uitkomsten in meerdere of mindere mate optreden. Ook daarvoor biedt het geciteerde onderzoek aanwijzingen: met name de familie van herkomst kan een vangnet bieden voor problemen die ontstaan door incomplete opleidingen en het komt zelfs voor dat dit vangnet zich tot trampoline transformeert en dropouts weer op niveau brengt.

Het doel van de hier voorgestelde studie is om het (veelvuldig) voorkomen van drop-out in Suriname te beschrijven en de oorzaken en gevolgen daarvan verklarend te analyseren. Bijzondere aandacht krijgt de vraag onder welke omstandigheden in Suriname schooluitvallers aan de gemiddeld ongunstige uitkomsten van hun keuze kunnen ontkomen en in het bijzonder hoe deze omstandigheden verder op de beroepsloopbaan van invloed zijn.

Review of the Literature:

Alvorens nader in te gaan op de diverse eerdere studies die vòòrkomen, achtergronden en gevolgen van schooluitval belichten, is het van belang om aan te geven dat er verschillende benaderingen door de schrijvers over het onderwerp worden gebruikt. In de meeste gevallen wordt gesproken van drop-out, als de basiskwalificatie (in het secundair onderwijs) niet is behaald. Deze basiskwalificatie is in veel landen gerelateerd aan een leerplicht. Voor de Verenigde Staten geldt dit voor kinderen vanaf hun 7^e tot en met hun 18^e jaar en betreft de problematiek zich dus met name op 'high-school drop-outs'. In Nederland wordt er uitgegaan van het beschikken over de basiskwalificaties (minimaal HAVO niveau). In Suriname zijn kinderen leerplichtig van het 7^e tot en met het 12^e levensjaar en betreft een groot deel van de problematiek zich op het primaire onderwijsniveau. In Suriname wordt door het Ministerie van Onderwijs na afstemming met overige stakeholders zelfs de volgende definitie van drop-outs gehanteerd: "Leerlingen die in een gegeven schooljaar op een Gewoon Lager Onderwijs (GLO) stonden ingeschreven in de leerjaren 1 – 6, maar waarvan over het volgend schooljaar in het bestand geen gegevens terug te vinden zijn in geen enkel ander niveau van onderwijs"

(MINOV- Onderzoek en Planning, 2009). Deze definitie beperkt zich zelfs tot degenen die het GLO niet afmaakten, of daarna geen vervolgopleiding kozen. In de voorgestelde studie wordt echter een ruimere definitie gekozen en onder drop-out verstaan: studenten die beginnen aan een opleiding (en in beginsel beschikken over de capaciteiten om de bijbehorende kwalificatie te behalen), maar vòòr het behalen van deze eindkwalificatie de opleiding verlaten. Het betreft studenten op primair, secundair en tertiair niveau. Ondanks het feit dat drop-outs uit het secundair en tertiair onderwijs minder gevoelig zullen zijn voor de negatieve effecten van het verlaten van de opleiding, worden ze in deze studie ook opgenomen.

Drop-outs: aantallen

Aantallen / percentages drop-outs worden in diverse landen inclusief Suriname door verschillende bronnen genoemd. De bronnen stemmen vaak maar matig overeen. De accuraatheid met betrekking tot aantallen drop-outs is problematisch vanwege:

- De definiëring van drop-outs op basis waarvan worden studenten als drop-out gecategoriseerd worden. Is het uitgangspunt de basiskwalificatie met als fundament de leerplicht of wordt er uitgegaan van de letterlijke betekenis van het woord drop-out en worden alle studenten die een opleiding beginnen en deze niet finaliseren als drop-out gekwalificeerd?
- De methodologische verantwoording van de dataverzameling van drop-outs; wordt de data cross-sectioneel of longitudinaal¹ verzameld (Timmons & Ostridge, 2009)?

Dit brengt met zich mee dat resultaten van diverse onderzoeken met een zeer kritische houding bekeken moeten worden. Algemeen wordt gedacht worden dat de schooladministraties de meest accurate bron zijn. Middels een nationaal leerlingvolgsysteem (met een bijbehorend leerlingnummer) zoals dat de laatste jaren reeds in Nederland wordt gebruikt maar in Suriname nog aan de beginfase van implementatie is, kan een compleet beeld van de individuele voortijdige uitstroom van leerlingen verkregen. Het beeld van voortijdige uitstroom in Suriname is nog vaag, omdat nog niet alle schooladministraties het leerlingvolgsysteem hanteren en het leerlingnummer bij mutaties niet consequent gebruiken (MINOV, 2010).

---

¹ Timmons & Ostridge (2009) geven aan dat bij het categoriseren van een student als drop-out de periode van meting in acht moet worden genomen. Het kan voorkomen dat een student binnen de eerste 30 dagen van het nieuwe schooljaar zich niet meer aanmeldt op dezelfde school. In de VS is zo iemand een drop-out, maar het kan voorkomen dat de persoon zich gedurende de schooljaren alsnog inschrijft. Volgens deze benadering is het dus van groot belang een onderscheid te maken tussen cross-sectioneel en longitudinaal meten.

Traag & Van der Velden (2008) geven in hun studie “Early school – leaving in the Netherlands“ aan dat er in 2006 een gemiddelde van 25% schooluitvallers in EU landen was. In Nederland wordt 12.9% van de jongeren in de leeftijdscategorie 18 tot 24 jaar in dezelfde periode als vroegtijdige schoolverlater aangemerkt. In de Verenigde Staten rondt 68% - 71% van de leerlingen in het secundair onderwijs hun studie af, hetgeen inhoudt dat ongeveer een derde deel van deze leerlingen niet afstudeert. Deze groep heeft geen basiskwalificatie en zijn dus drop-outs (Bridgeland, 2006). Patron refereert naar de vergelijkende studie van Carlson (2002) en geeft aan dat in de OECD landen 100% van de leerplichtige studenten aan het secundair onderwijs deelnemen, maar slechts 80% het afmaakt. In de Latijns-Amerikaanse landen daarentegen neemt slechts 50% deel aan het secundair onderwijs waarvan minder dan een derde het afrondt. In Canada wordt er een “overall” percentage van 12% drop-out in het secundair onderwijs genoteerd (Timmons & Ostridge 2009). Uit bovenstaande gegevens blijkt duidelijk dat de drop-out problematiek in diverse delen van de wereld speelt. Het is daarbij opvallend dat het percentage in het Latijns-Amerikaans gebied veel hoger ligt dan in de andere aangehaalde gebieden en het feit dat slechts 50% van de jongeren deelneemt aan het secundair onderwijs is zeer alarmerend.

Achtergronden van drop-outs

De studies over achtergronden van drop-outs behelzen individuele (gender, cognitieve mogelijkheden) en groepskenmerken (ethniciteit, sociaal-economische achtergrond, sociaal-culturele achtergrond / familie gerelateerde achtergronden (waaronder economisch kapitaal, menselijk kapitaal, cultureel kapitaal en sociaal kapitaal). In de studies van (Bridgeland, 2006, Johnsson & Kossykh, 2007, Teachman, Paasch & Carver, 1996 en Traag & Van der Velden, 2008) worden meerdere kenmerken van drop-outs bestudeerd. Daarvan overheersen er drie, die in nagenoeg alle studies als belangrijke achtergrond van schooluitval worden gezien: gender, ethniciteit en sociaal-economische status van de familie.

Een algemene bevinding over drop-out in verschillende landen is dat mannen veel vaker het onderwijs niet afmaken dan vrouwen. Vroegtijdige schooluitval is een van de meest genoemde oorzaken van het in veel landen geconstateerde feit dat vrouwen inmiddels hun achterstand in genoten onderwijsniveau hebben omgebogen in een voorsprong. Ook in het Caribisch gebied (inclusief Suriname) zijn drop-outs veel vaker mannen dan vrouwen. De

relatieve deelname aan en afronding van mannen in het onderwijs begon daar zelfs al vanaf 1921 af te nemen. Op elk niveau van onderwijs is er vanaf die periode een afname van de manndominantie (Miller, 2000). De recente rapporten “Onderwijsstatistieken: indicatoren en trends 2008 – 2009“ en “Jaarboek Onderwijsindicatoren 2007 – 2008“ uitgegeven door het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling in Suriname, duiden aan dat er nauwelijks verschil is in de registratie van mannelijke en vrouwelijke leerlingen in het basisonderwijs. In het algemeen secundair onderwijs op juniorenniveau zijn er echter tweemaal zoveel vrouwelijke als mannelijke studenten geregistreerd, hetgeen erop duidt dat vroegtijdige schoolverlaten onevenredig onder mannen voorkomt en dat het uitvalproces een aanvang maakt na het basisonderwijs (MINOV Onderzoek en Planning, 2009; 2010).

Volgens Traag & Van der Velden (2008) hebben ook familie-gerelateerde kenmerken een internationaal min of meer consistente invloed op het al dan niet vroegtijdig verlaten van de school. De familie gerelateerde factoren beïnvloeden het schoolresultaat als volgt: kinderen met ouders met een laag economisch kapitaal (uit de lagere sociale klassen), laag menselijk kapitaal (laag opgeleid), laag cultureel kapitaal (weinig kennis hebben over de geldende waarden en normen met betrekking tot de school) en laag sociaal kapitaal (alleenstaande ouders, grote gezinnen, dus weinig tijd om de kinderen te begeleiden) zullen de school eerder verlaten. Andere studies passen goed in dit beeld. Astone & McLanahan (1991) geven aan dat er een verschil is tussen schoolprestaties van kinderen met een en kinderen met twee ouders. Uit dit onderzoek blijkt dat er een verschil van 30 tot 50% is in het afronden van het secundair onderwijs. Minder ouders in huis zou resulteren in minder sociaal kapitaal in de vorm van te spenderen tijd met de kinderen en minder economisch kapitaal (minder inkomsten). Deze bevinding wordt verder bevestigd door Murray (1990; 1997). Zij geeft aan dat een belangrijk kenmerk van een drop-outs in Engeland is dat ze uit een-ouder gezinnen komen. In haar onderzoek naar “father absence and children’s achievement from age 13 to 21” geeft ze specifiek aan dat veel kinderen met een alleenstaande moeder lagere onderwijsprestaties hebben, kiezen voor niet veeleisende studie programma’s, maar dat het opleidingsniveau van de moeder geen invloed heeft op de resultaten van het kind als de moeder alleenstaand is. In de kwalitatieve studie “Comparing educational trajectories of two Chinese students and one Latina student: A social capital approach” (Prado, 2009) komt naar voren dat er een verschil is tussen het sociaal kapitaal van de chinese en de latino studentes, ondanks het feit dat beide categorie studenten tot de lagere sociale klasse behoren. De chinese studenten blijken meer sociaal kapitaal te hebben dan de latino studente. Volgens deze studie is dus niet de sociaal-

economische achtergrond doorslaggevend, maar het verschil in sociaal kapitaal tussen de etnische groepen. Schoon & Duckworth (2010) geven aan dat in de UK de onderwijsachtergrond (human capital), arbeidsstatus, economische hulpbronnen van de ouders en de ouderbetrokkenheid belangrijke invloed hebben op het al dan niet vroegtijdig verlaten van de school. Zij geven echter ook aan dat indien deze factoren positief zijn, ze ook kunnen resulteren in financiële onafhankelijkheid van dropouts ondanks het vroegtijdig verlaten van de school. Ook Marks & McMillan (in ACER, 2001) benadrukken de kenmerken gender, sociaal-economische herkomst (met het accent op economisch kapitaal) en etniciteit. Zij geven aan dat in Australië een lagere sociaal-economische status, man zijn, de ligging van een school in achterstandwijken, en de aanwezigheid van veel leerlingen uit sociaal-zwakke milieus op een school van invloed zijn op het vroegtijdig schoolverlaten. Het opmerkelijke hierbij is dat in tegenstelling tot wat Traag & Van der Velden (2008) stellen uit deze Australische studie is gebleken dat kinderen van de zo te noemen “autochtone” ouders meer kans hadden op schooluitval dan die uit allochtone ouders, die tot een etnische minderheid behoren. Voor overige etnische groepen bevestigen Marks & McMillan dat voor andere landen genoemde kenmerken typerend zijn voor schooluitvallers. Met name een zwakke sociaal-economische achtergrond van de familie is volgens hen een doorslaggevende factor. Uit het bovenstaande blijkt derhalve dat bij vergelijking van drop-out factoren er zowel overeenkomsten als verschillen tussen samenlevingen / groeperingen kunnen zijn.

Om te benadrukken hoe etniciteit in andere samenlevingen toch doorslaggevend blijkt te zijn wordt het volgende geïllustreerd. Giddens geeft aan dat diverse studies in de VS en Engeland hebben uitgewezen dat er consistente verschillen in schooluitval zijn tussen de etnische groepen; indische en chineze studenten hebben het laagste percentage schooluitvallers ten opzichte van zwarte studenten. De studie van Bhattcharya (2003) bevestigt deze verschillen voor de diverse etnische groepen in Engeland. Ook uit het volgende citaat blijkt dat een deel van de leerlingen van Aziatische afkomst veel beter scoren dan de overige etnische groepen. “Indian and Chinese pupils are more likely to achieve the expected level compared with other ethnic groups at all stages of the national curriculum, (...) but black, Bangladeshi and Pakistani pupils are less well than white pupils (Johnsson & Kossykh, 2007). Volgens Kingdon & Cassen (2007) presteren onder black Caribbean children in het bijzonder de jongens slecht op school: 59.4% rondt de opleiding af binnen de geplande tijd ten opzichte van 75.7% van de blanken en 76.4% – 87.4% van de andere etnische groepen (Johnsson & Kossykh). Ook in de Nederlandse literatuur wordt er onderscheid gevonden tussen de

verschillende etnische groepen. De Graaf & Van Zenderen (2009) rapporteren de volgende verschillen in percentages vroege schoolverlaters tussen de groepen migranten: Nederlandse origine 10%, Turkse origine 17%, Marokkaanse origine 16%, Surinaamse origine 15%, Antilliaanse origine 23% en ander niet-westers origine 15% .

De genoemde kenmerken kunnen overlap met elkaar hebben. Zo geeft Sylva (2007) aan dat bij het vergelijken van schoolprestaties van de diverse etnische groepen er ook nagegaan moet worden of er gemeenschappelijke kenmerken zijn. Uit de bevindingen van Sylva is gebleken dat indien vergeleken met leerlingen van soortgelijke lage sociaal-economische status, etnische leerlingen tussen de 11 en 16 jaar betere schoolprestaties hadden dan de blanke studenten met deze sociaal-economische achtergrond (Johnsson & Kossykh, 2007). Hier rijst dus de vraag of etniciteit wel een directe causale invloed heeft. Volgens de meeste onderzoekers is de sociaal-economische achtergrond doorslaggevend dan de etniciteit zelf, en ontstaan etnische verschillen grotendeels door sociaal-economische verschillen. Het is duidelijk dat etniciteit en sociaal-economische achtergronden in onderling verband met elkaar bestudeerd moeten worden om na te kunnen gaan hoe en welke kenmerken de kans op schooluitval vergroten of verkleinen.

Samengevat komt uit de bestaande onderzoeksliteratuur het beeld naar voren dat drop-out een omvangrijk en groeiend verschijnsel is. Over de achtergronden van drop-out is de bestaande literatuur eenduidig aangaande drie factoren. Drop-out komt het meest voor in sociaal-economisch en sociaal-cultureel zwakke gezinnen, drop-out komt veel meer voor onder mannen dan onder vrouwen en drop-out is veelvuldig gesitueerd in etnische minderheidsgroepen, waarbij de vraag open ligt in hoeverre dit komt door de overlap van minderheidsstatus met zwakke sociaal-economische posities.

Drop-out en arbeidsloopbaan

Het is een standaard veronderstelling dat drop-out ongunstige gevolgen heeft op de arbeidsmarkt en daarbuiten, en veelvuldig leidt tot een zeer marginale positie in de samenleving. Onderzoek dat deze ongunstige uitkomsten precies en trendmatig documenteert, is echter betrekkelijk schaars en dat geldt zeker ook voor de Surinaamse situatie. Volgens Eimers (2004) bepaalt het niet afmaken van een opleiding niet sterk of iemand later succesvol is op de arbeidsmarkt of niet. De vraag is volgens hem of het opleidingsniveau het optreden

van werkloosheid verklaart of als beide verschijnselen verklaard worden uit een derde factor bijvoorbeeld individuele of groepskenmerken. Deze gedachtengang wordt ondersteund door Bynner & Parsons (2002) en Murray (1997). Bynner & Parsons geven aan dat de karakteristieken van jongeren die geen onderwijs genieten en ook geen baan hebben niet duidelijk zijn. Zijn ze werkloos, omdat ze gefaald hebben op school en zo ook drop-out worden bij alle georganiseerde activiteiten of is er sprake van andere distinctieve factoren die ze nog “zwakker” maken? De achtergrondinformatie over de thuissituatie van leerlingen en hun schoolloopbaan worden niet gerelateerd aan hun arbeidsloopbaan, aldus Murray. Niet in alle gevallen is er sprake van een relatie tussen onderwijs en lonen, maar in sommige gevallen spelen gender structuren een rol (Garci-Aracil, Winter, 2006). Volgens Battacharya (2004) zijn er ook verschillen in werkloosheidspercentages tussen de diverse etnische groepen. De werkgelegenheidspercentages uit zijn onderzoek zien er als volgt uit: Blanken (84%), Bangladeshi (56%), Pakistani (63%), Black African (66%). (Het percentage voor de chinezen is niet aangegeven, maar er is wel vermeld dat zij de enige etnische groep zijn die niet lager dan de blanken scoort.) Voor vrouwen zijn de volgende percentages geldig: Bangladeshi (14%), Pakistani (20%) en Blanken (66%). Met betrekking tot werkgelegenheid kunnen de verschillen minder goed verklaard worden door de sociaal- economische kenmerken (Johnson & Kossykh, 2007).

Volgens de human capital theorie moet onderwijs resulteren in een goede baan. Drop-outs hebben dus een grotere kans op werkloosheid en slecht betaalde banen. Uit de reeds genoemde studies van Atkinson (1983), Osterman (1980), Schoon & Duckworth (2010) en Eimers (in De Graaf & van Zenderen, 2007) is gebleken dat drop-outs in zekere mate wel aan een baan kunnen komen. In deze studies wordt er niet ingegaan op het kenmerk etniciteit, dus is het ook niet duidelijk of er een verband is etniciteit en overige kenmerken en de mogelijkheden dat deze kenmerken de arbeidsloopbaan beïnvloeden.

De bestaande literatuur biedt echt echter vooralsnog weinig verklarende perspectieven, die aangeven waarom mannen, etnische minderheden en sociaal-zwakkere milieus zoveel grotere risico's lopen. Bovenal ontbreekt in de literatuur een informatieve theorie waarin beredeneerd wordt in welke omstandigheden drop-out meer, dan wel minder schadelijk gevolgen heeft. Het is de ambitie van deze studie om juist dit punt verder te belichten. Middels deze studie moet duidelijk worden of de kenmerken van drop-outs ook van invloed zijn op hun uitkomsten op de arbeidsloopbaan. Uit diverse literatuur blijkt dat er een duidelijke relatie is

tussen opleiding, beroep en inkomen. Het blijkt ook dat banen verkregen kunnen worden middels netwerken. Lipset, Bendix & Malm (in Flap & Boxman, 2000). Dit speelt mogelijkwerwijs een rol bij drop-outs die toch een baan vinden. Het sociaal kapitaal van zo een drop-out is dus van eminent belang. Rosenbaum, Karriya, Settersen & Maier (1990) geven middels de netwerk theorie het belang van netwerken aan.

Research Questions

De door het hier voorgesteld onderzoek te beantwoorden vragen zijn:

(1) Welke is de frequentie van voortijdig schoolverlaten in Suriname en welke trends zijn zijn hierin opgetreden in de afgelopen decennia?

(2) Wat zijn de achtergronden van leerlingen en studenten die het Surinaamse onderwijs voortijdig verlaten en hoe kunnen verschillen in het risico op schooluitval verklaard worden?

(3) Welke zijn de gevolgen van het voortijdig schoolverlaten op de beroepsloopbaan en welke omstandigheden verminderen of vergroten deze gevolgen?

Om de verklaringsvragen te kunnen beantwoorden zullen we ons met name richten op *social support* verklaringen die verwijzen naar familie-achtergronden als vangnet.

Suriname is een etnisch zeer gedifferentieerde samenleving, waarin geen meerderheidsgroep bestaat, maar een aantal groepen elkaar min of meer in balans houden. Etnische differentiatie valt in Suriname niet sterk samen met sociale stratificatie, opvallend is juist dat de verschillende etnische groepen sociaal-economisch min of meer in balans zijn, terwijl er wel sterke sociale scheidslijnen bestaan en blijven voortbestaan. Deze scheidslijnen berusten op migratieherkomst en -geschiedenis, raciale en linguïstische verschillen en vallen daarnaast samen met religieuze verschillen. Globaal kan men de etnische groepen in Suriname opdelen naar Afrikaanse groepen (stadscreolen en marrons) en Aziatische groepen (hindoestanen, javanen en chinezen), maar dat doet geen recht aan de grote differentiatie en scheidslijnen tussen binnen deze groepen bestaan. In een opzicht is het Afrikaans / Aziatisch herkomst onderscheid echter consistent en dat is naar de aard van het familiessysteem. Aziatische

groepen worden gekarakteriseerd door een familiesysteem met een hecht kerngezin en hechte uitgebreide familie, met binnen het gezin een sterke arbeidsdeling tussen mannen en vrouwen. Onder Afrikaanse groepen treffen we vaak incomplete kerngezinnen aan met losse extended families, waarin vrouwen een dominantere en stabielere rol vervullen dan mannen.

Het verschil in familiesysteem doet allereerst verwachten dat drop-out in verschillende etnische groepen verschillende achtergronden kan hebben. Onder Aziatische groepen zal vroegtijdig schoolverlaten mogelijk vaak in verband staan met het voortijdig worden ingeschakeld voor huishoud- en arbeidstaken die juist gezinsgerelateerd zijn, terwijl onder Afrikaanse groepen schooluitval juist herkomstgezin en schoolverlater uiteendrijft. Ook doet het verschil in familiesysteem verwachten dat Aziatische groepen beter dan Afrikaanse groepen mogelijkheden hebben om de negatieve gevolgen voor arbeidsparticipatie op te vangen. Dit houdt niet noodzakelijk in dat het in alle opzichten beter met Aziatische voortijdige schoolverlaters afloopt. Het vangnet kan ook tot fuik worden, doordat banen uitsluitend gevonden worden in de eigen etnische enclave.

Verwachtingen

Onze belangrijkste verwachtingen over de achtergronden van drop-out in Suriname zijn:

- (1) Het risico op schooluitval is voor mannen groter dan voor vrouwen en dit verschil is in de loop van de tijd toegenomen.
- (2) Het risico op schooluitval is aanzienlijk groter voor jongeren met zwakkere sociaal-economische en sociaal-culturele achtergronden, zoals af te meten aan opleidingsniveau, beroepsniveau en welstand van de ouders.
- (3) Ongeacht de sociaal-economische en sociaal-culturele achtergronden is in Suriname het risico op schooluitval is aanzienlijk groter onder creolen (zowel stadscreolen als marrons) dan onder aziatische etniciteiten (hindoestanen, javanen, chinezen).
- (4) De creoolse groep beschikt over minder sociaal kapitaal (binnen de familie structuur en sociale netwerken) met als gevolg minder mogelijkheden om de school alsnog succesvol af te ronden.

Onze verwachtingen over de gevolgen van schooluitval op de arbeidsmarkt zijn:

(5) Drop-outs hebben, in vergelijking met personen die hetzelfde niveau van onderwijs wel hebben afgemaakt, een lagere kans op employment in hun verdere loopbaan en een lagere beroepsstatus als zij wel arbeid vinden.

(6) De ongunstige invloed van drop-out op de arbeidsloopbaan vermindert naarmate men ouder wordt, maar blijft niettemin langdurig merkbaar.

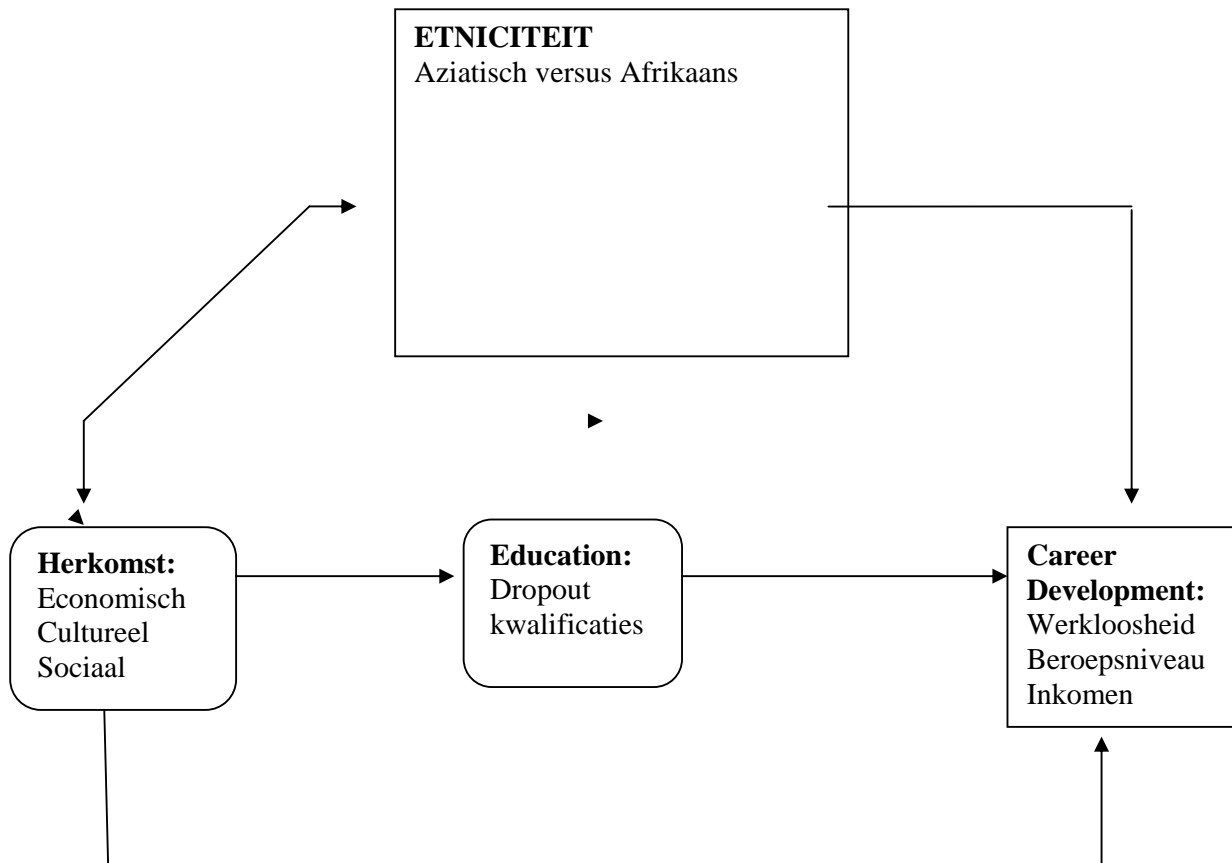
(7) De negatieve invloed van eerdere drop-out op de arbeidsloopbaan vermindert, indien de betrokkene in latere instantie in het onderwijs is teruggekeerd en alsnog een opleiding met succes heeft afgesloten.

(8) De negatieve invloed van drop-out op de arbeidsloopbaan is geringer voor degenen die afkomstig zijn uit hogere sociaal-economische en sociaal-culturele achtergronden.

(9) De negatieve invloed van drop-out op de arbeidsloopbaan is geringer voor degenen die buiten hun familie beschikken over een uitgebreid en gunstig sociaal netwerk.

(10) De negatieve invloed van drop-out op arbeidsparticipatie is afwezig voor degenen die klein ondernemer worden hetzij binnen de familie, hetzij daarbuiten.

Causaal Model:

Research Design

Het **onderzoek** is opgezet als een verzameling van vijf deelstudies, die elk een ander onderdeel van de probleemstellingen beantwoorden. De deelstudies zijn elke mogelijk gecentreerd rondom een enkele empirische bron.

Studie 1: Trends in schooluitval in Suriname

Over het voorkomen van schooluitval bestaan in Suriname een beperkte hoeveelheid officiële statistieken. De bron van deze statistieken zijn de schooladministraties. Volgens Anisef (2010) zijn de schooladministraties een goede bron om drop-outs te achterhalen, maar hierbij kunnen wel kanttekeningen worden gemaakt. Een probleem van deze bron is namelijk dat men niet in beeld brengt wat er verderop met de uitgevallen student gebeurt, zolang het

leerlingvolgsysteem met een stabiel leerlingnummer niet is geïmplementeerd. Het verschijnsel van tijdelijke uitval (uitvallers keren na een tijdje weer terug in het onderwijs en dat kan heel goed in een andere instelling zijn) wordt door schooladministraties niet goed door in beeld gebracht.

In **studie 1** worden eerst de officiële statistieken bijeengebracht en aan een kritische analyse onderworpen, in een poging een samenhangend beeld van schooluitval in Suriname in de afgelopen decennia te scheppen. Het doel van deze studie is de vraag te beantwoorden hoe schooluitval te traceren is in de verschillende niveaus van het Surinaamse onderwijs. Officiële statistieken geven weinig mogelijkheden om achtergronden van drop-outs te onderzoeken. De meeste gegevens zijn echter wel uit te splitsen naar gender en district. In deze studie wordt ernaar gestreefd om de vragen te beantwoorden of schooluitval en het aandeel van mannen daarin is toegenomen.

Studie 2: Trends in schooluitval en achtergronden

Officiële statistieken berusten vrijwel uitsluitend op de schooladministraties als bron. Hoe het verder met tijdelijke of permanente dropouts afloopt, is er niet uit af te leiden. Een beeld hiervan kan wel worden verkregen aan de hand van gegevens van het survey-onderzoek. We gebruiken hiervoor de gegevens van het project “Sociale Mobiliteit en Statusverwerving in Suriname” dat in 2011 door de Universiteit van Suriname Anton de Kom is opgestart (projectleider drs. Tamira Sno). Dit onderzoek is erop gericht om de onderwijsloopbaan, beroepsloopbaan en demografische uitkomsten van ca. 4000 Surinamers (leeftijd 18 en ouder) in beeld te brengen. Deze gegevens stellen ons in staat het verschijnsel drop-out te plaatsen naar sociaal-economische en sociaal-culturele achtergronden, trends en regionale variaties na te lopen, en te zien hoe het uiteindelijk de drop-outs in de verdere levensloop vergaat. Deze gegevens worden voor de overige studies gebruikt.

In de survey wordt het verschijnsel drop-out afgemeten aan de rapportage van de schoolloopbaan door de respondent. Deze wordt gevraagd aan te geven in welke opleidingen hij/zij heeft geparticipeerd en of deze opleiding is afgerond. Volgens deze vraagstelling is het dus mogelijk dat studenten in hun loopbaan meerdere malen drop-out zijn geweest, en ook dat zij eerdere drop-out ‘repareren’ door zich elders in het onderwijs in te schrijven en alsnog een diploma te halen. De beschrijvende analyse van de schoolloopbaangegevens is het onderwerp

van **studie 2**. De verschillende patronen van schooluitval worden hierin uiteengegrfeld teneinde te komen tot een typologie van schooluitval. Deze typologie wordt vervolgens in verband gebracht met de individuele kenmerken, gender, **geboortecohort** en etniciteit.

Studie 3: Etnische achtergronden van schooluitval in Suriname

In **studie 3** worden de achtergronden van schooluitval meer verklarend belicht. Het doel is met name meer te kunnen zeggen over de etnische verschillen in schooluitval en in het bijzonder hoe deze weer van invloed zijn op genderverschillen. We veronderstellen dat schooluitval relatief frequent voorkomt onder creoolse bevolkingsgroepen en daaronder weer in sterke mate de mannen treft. In Suriname zijn de verschillende etnische groepen niet sterk gestratificeerd. De creoolse groepen lopen gemiddeld niet achter bij de Aziatische groepen, en de etnische verschillen in schooluitval zijn niet terug te voeren op sociaal-economische achtergronden. In deze studie onderzoeken we de geldigheid van een sociaal-culturele verklaring, namelijk dat de etnische variatie in schooluitval is terug te voeren op de dominante familie-cultuur onder etnische groepen. Eenoudergezinnen, scheiding en verlating komen van oudsher vaker voor onder creoolse groepen dan onder aziatische groepen. In deze studie gaan we na in hoeverre de verschillen in familiecultuur, zoals afgemeten aan de structuur van het ouderlijk gezin, in verband staan met het risico op drop-out.

Studie 4: Gevolgen van schooluitval aan het begin van de arbeidsloopbaan

Studie 4 richt zich op intrede in de arbeidsmarkt volgens de gegevens van het Sociale Mobiliteitssurvey. In lijn met het klassieke stratificatiemodel van Blau & Duncan (1967) is hierin uitvoerig gevraagd naar de aard van de eerste baan na het verlaten van het onderwijs. In de survey is ook geïnformeerd naar periode van werkloosheid die mogelijk tussen het verlaten van het onderwijs en de intrede in het eerste beroep heeft gezeten. Ook is gevraagd naar de redenen om het onderwijs te verlaten en de schoolloopbaan niet verder voort te zetten. Over de eerste baan is niet alleen de aard en functiehoopte bekend, maar ook de contractvorm: betrof het hier een los verband of was er sprake van een serieuze, voltijds baan? Deze gegevens stellen ons in staat op te sporen welke schade schooluitval teweegbrengt in de vroege loopbaan, door een vergelijking te maken tussen dropouts en degenen die eenzelfde niveau van opleiding met een kwalificatie hebben afgerond en tussen drop-outs van de

verschillende etnische groepen . Zo kan worden nagegaan of etniciteit een verklarende factor is voor de eventuele verschillen.

Studie 5: Lange termijn gevolgen van schooluitval in de arbeidsloopbaan

Studie 5 bouwt voort op de vraagstelling van Studie 4 door de aard en niveau van het latere beroep te analyseren. In hoeverre zal de schade die bij intrede van de arbeidsmarkt optreedt, doorwerken in het vervolg van de loopbaan? Verminderen de verschillen of verergert de werking van schooluitval? In deze studie komt ook uitdrukkelijk de vraag aan de orde onder welke omstandigheden drop-outs meer of minder permanente schade oplopen.

Achtereenvolgens bekijken we welke de invloed is van de redenen waarom men aanvankelijk het onderwijs (al dan niet voortijdig) heeft verlaten, de aard en duur van de periode tussen het verlaten van het onderwijs en de intrede in het eerste beroep en de aard van het eerste beroep. Vervolgens onderzoeken we welke rol familie-achtergronden in deze fase van de loopbaan spelen. Is het waar dat dropouts die over relatief gunstige familie-achtergronden beschikken gemakkelijker in staat zijn om de nadelen te compenseren dan dropouts die het zonder zulke hulpbronnen en voorspraak moeten stellen? In welk soort beroepen en dienstverbanden komen deze dropouts dan terecht? Bieden beroepsuitoefening als (kleine) zelfstandige, in de productiesector (landbouw, kleinindustrie, kleinnijbouw) en servicesector (toerisme, commercie) in dit opzicht betere perspectieven dan overheid, zorg en professionele dienstverlening? Verschilt dit tussen de etnische groepen?

Referenties:

- Anisef, P., Brown S., Phytian K., Sweet R., Walters D. (2010). "Early schoolleaving among Immigrants in Toronto Secondary Schools." *Canadian Review of Sociology* 47(2), 103-128.
- Astone N., McLanahan S. (1991). "Family Structure, Parental Practices and High School Completion" *American Sociological Review* 56 (3), 309 -320
- Atkinson, A. B., A. K. Maynard, et al. (1983). *Parents and Children. Incomes in Two Generations*. London: Heinemann Educational Books.
- Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis with Special Reference to Education*. Chicago / London: The University of Chicago Press.
- Blau, P.M., Duncan O.D. (1967) *The American Occupational Structure*, New York: Wiley.
- Bridgeland, J. M., Dilulio, J.J., Burke Morison, K. (2006). *The Silent Epidemic: Perspectives of High School Drop-outs, Civic Enterprises in association with Peter D. Hart Research Associates for the Bill & Melinda Gates Foundation*.

- Bynner, J., Parsons, S. (2002). "Social Exclusion and the Transition from School to Work: The Case of Young People Not in Education, Employment, or Training (NEET)." *Journal of Vocational Behaviour* **60**, 289 - 309.
- Connelly, S., Micklewright, J., Nickell, S. (1992). "The Occupational Success of Young Men Who Left School at Sixteen." *Oxford Economic Papers New Series* **44**(3), 460 - 479.
- Eimers, T., Verhoef, M. (2004). Sociale uitsluiting in de kennissamenleving: het nieuwe leren: kansen of bedreigingen voor risicogroepen? 's Hertogenbosch: Kennis Beroepsonderwijs Arbeidsmarkt (KBA) en Centrum voor Innovatie Nvan Opleidingen (CINOP).
- Flap, H., Boxman, E. (2000). Getting Started: The Influence of Social Capital on the Start of the Occupational Career. Social Capital: Theory and Research. New York.
- Garcia-Aracil, A., Winter, C. (2005). "Gender and Ethnicity Differentials in School Attainment and Labor market Earnings in Ecuador." *World Development* **34**(2), 289 - 307.
- Giddens, A. (2006). Sociology. Cambridge / Malden: Polity Press.
- Graaf de, W., Zenderen van K. (2009). "Segmented assimilation in the Netherlands? Young migrants and early school leaving". *Ethnic and Racial Studies* **32** (8), 1470 – 1488 DOI:10.1080/01419780902763860
- Johnson, P., Kossykh, Y. (2008). Early years, life chances and equality: a literature review. Frontier Economics. Manchester, Equality and Human Rights Commission. **7**.
- Marks, G., Mc Millan, J. (2001). Early school leavers: who are they, why do they leave, and what are the consequences? Understanding Youth Pathways, Melbourne: Venus Press.
- Marks, G. N. (2006). "Are between- and within-school differences in student performance largely due to socio-economic background? Evidence from 30 countries." *Educational Research* **48**(1), 21 - 40.
- MINOV [Ministerie van Onderwijs en Volkshuisvesting, afdeling Onderzoek en Planning], (2009). Jaarboek onderwijs indicatoren 2007 – 2008 retrieved from <http://www.emis-sr.org>
- MINOV [Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling, afdeling Onderzoek en Planning] (2010). Onderwijsstatistieken: Indicatoren en Trends 2008 – 2009 retrieved from <http://www.emis-sr.org>
- Murray, A., Sandqvist, K. (1990). "Father absence and Children's Achievement from age 13 to 21." *Scandinavian Journal of Educational Research* **34**(1), 3 - 28.
- Murray, A. (1997). "Young People without an Upper Secondary education in Sweden; their Home background, School and Labour Market Experiences." *Scandinavian Journal of Educational research* **41**(2), 93- 125.
- Oreopoulos, P. (2006). "Do Dropouts drop out too soon? Wealth, health and happiness from compulsory schooling." *Journal of Public Economics* **91**, 2213 - 2229.
- Osterman, P. (1980). Getting started. Cambridge MA / London: The MIT Press.
- Prado, J. M. (2009). "Comparing Educational Trajectories of Two Chinese students and One latina student, A Social Capital Approach." *The High School Journal* '92 (2), 14 - 27
- Quiggin, J. (1999). "Human Capital Theory and Education Policy in Australia." *Australian Economic Review* **32**(2): 130 - 144.
- Rosenbaum, J. E., Kariya, T., Setttersen, R., Maier, T. (1990). "Market and Network Theories of the Transition from High School to Work: Their Application to Industrialized Societies." *Annu. Rev. Sociol.* , 263 - 299.
- Schoon, I., Duckworth, K. (2010). "Leaving School early - and Making It!" *European Psychologist* **15**(4), 283 - 292.

Teachman, J. D., Paasch, K., Carver K. (1996). "Social capital and Dropping Out of School Early." *Journal of Marriage and the Family* **58**(3), 773 - 783.

Timmons, V., Ostridge, R. (2009). "Contrasting cross - sectional and longitudinal early school leavers rates in Canada." *McGill Journal of Education* **44**(2), 287 - 297.

Traag, T., Velden van der, R. (2008). Early school leaving in the Netherlands; the role of student-, family- and school factors for early school -leaving in lower secondary education. Research Centre for Education and the Labour. Market. Maastricht, Maastricht University: Faculty of Economics and Business Administration.

Wolf van der, J.C. (2010). Onderwijs en economische groei.

PhD kandidaat en begeleiding

Het onderzoek zal worden uitgevoerd door drs. Regien Riedewald die sinds 2007 als docent verbonden is aan de Anton de Kom Universiteit van Suriname. Zij studeerde sociologie in Suriname en behaalde de doctorandustitel in 2002 met een afstudeeronderzoek over deelname aan en afronding van het primair onderwijs in Suriname. Zij was na haar afstuderen 5 jaar in dienst bij verschillende NGO's in het Surinaamse onderwijs. In 2011 bracht Riedewald een jaar door aan de Vrije Universiteit Amsterdam in het kader van het Twinningsproject Nederland-Suriname. Hier volgde zij BA en MA colleges in onderzoeksmethoden en – statistiek, de MSR/PhD cursussen, How to write a Phd proposal, Key thinkers en Engaged scholarship en werkte zij het voorliggende onderzoeksvoorstel uit. Terug in Suriname nam zij op collegiale basis deel aan de dataverzameling “Sociale Mobiliteit en Statusverwerving in Suriname” geleid door drs. Tamira Sno. Deze data zal deels gebruikt kunnen worden voor analyses van het hier voorgesteld onderzoek.

Het voorgenomen promotie-onderzoek van Riedewald zal plaatsvinden onder supervisie en begeleiding van prof. dr. Harry B.G. Ganzeboom, die ook de primaire begeleider is van het promotie-onderzoek van drs. Tamira Sno. Voor medebegeleiding zal een beroep kunnen worden gedaan op dr. John Schuster van de VU. Aan Surinaamse zijde is beschikbaar voor begeleiding prof. dr. J.C. van de Wolf, die een gastaanstelling aan ADEK geniet en een erkende autoriteit is op het gebied van diverse onderwijsvraagstukken, waaronder schooluitval.

Het voorgenomen promotie-onderzoek kan en zal alleen van start gaan, wanneer financiering wordt gevonden om een regelmatig contact tussen promovendus en promotores mogelijk te maken. Daartoe wordt in eerste instantie per 1 februari 2013 een aanvraag gedaan voor een Nuffic NFP beurs, die Riedewald in staat zou stellen in de komende vier jaar ten minste 1/3 van haar tijd in Nederland door te brengen. De VU Faculteit Sociale Wetenschappen heeft daarnaast aan begeleiders van Twinningsprojecten fondsen ter beschikking gesteld voor kortdurend verblijf in Suriname, die begeleiding door Ganzeboom in Suriname mogelijk maken.

De actueel beschikbare data van het project “Statusverwerving en mobiliteit” zijn nu al geschikt om delen van de probleemstellingen van het voorliggende project te beantwoorden.

Op basis van deze data kunnen de eerste 3 artikelen geschreven worden. Voor het beantwoorden van de vraag “Welke zijn de gevolgen van het voortijdig schoolverlaten op de beroepsloopbaan en welke omstandigheden verminderen of vergroten deze gevolgen?” zal er nog data verzameld moeten worden. Er zullen in de nog nieuw te verzamelen ronden van het “Statusverwerving en mobiliteit” onderzoek nog vragen worden toegevoegd met specifieke relevantie voor de schoolverlatersproblematiek en de gevolgen voor de arbeidsloopbaan. Op basis van deze data kunnen artikelen 4 en 5 geschreven worden.

Werkplan

Het project is gedacht over een periode van 4 jaar, waarin elk halfjaar een van de deelstudies kan worden opgenomen. De verdere dataverzameling zal vermoedelijk nog twee jaar in beslag nemen, maar dat is geen belemming om alvast met sommige van de empirische hoofdstukken van start te gaan.

Jaar				
Activiteit	2013	2014	2015	2016
Artikel 1	+			
Vervolg datverzameling kwantitatief	+			
Vervolg dataverzameling kwantitatief		+		
Artikel 2		+		
Artikel 3		+		
Vervolg dataverzameling kwalitatief		+		
Artikel 4			+	
Artikel 5			+	
Dissertatie				+